

MOJA ZGODBA O »ČRNI NOŠI«

CICA KOLAR

V belo obleko, izdelano iz etamina, sem bila oblečena na veliko-nočno nedeljo leta 1934. To je bil dan, ko sem prvič občudovala gospe v črnih prazničnih oblekah – v »črnih nošah«. Milostljiva, kakor smo klicali gospo, ki je pri takratnem športnem društvu Atena v Ljubljani skrbela za otroke, ko so njihove matere igrale hazeno (rokomet), je namreč mojo mamo nagovorila, naj grem z drugimi deklicami v potresni procesiji posipat rože. Živo mi je ostal v spominu strah ob topovskih salvah, ko smo si zamašile ušesa, in špalir črno oblečenih mestnih gospa z belimi pečami in dolgimi prižganimi svečami na obeh straneh oltarja pri spomeniku sv. Trojice pred nunsko cerkvijo. Bila sem očarana in podoba tega doživetja me spremlja vse življenje.

Po procesiji me je teta peljala v mlekarno na Kongresnem trgu. Tam sem dobila v prerezani žemlji na debelo namazano sladko stepeno smetano, ki je ob ugrizu polzela iz žemlje in sem jo morala hitro oblizniti. Mlekarna je bila v lasti daljne očetove sorodnice Tončke, ki mi je žemljo vedno dala zastoj, omenjam pa jo zato, ker sem tudi njo kdaj pa kdaj lahko občudovala v »črni noši«. Slabo desetletje kasneje, natančneje ob koncu šolskega leta

Veronika Pogačar v »črni noši«, ki jo je izdelala Ljuba Vrtovec Pribac Cici Kolar, na Dnevih narodnih noš in oblačilne dediščine. (Kamnik, 13. 9. 2009.)

Cica Kolar v »črni noši« leta 1984.

1943/44, ko so nekatere sošolke prišle na zaključno proslavo v »narodnih nošah«, sem bila ponovno očarana ob pisani »gorenjski noši«. Sklenila sem, da si bom kupila »narodno nošo« za prvo plačo. Pa iz tega zaradi tedaj nujnejših potreb ni bilo nič. Poto-lažila sem se s tem, da si jo bom kupila, če ne bo šlo drugače, z zadnjo plačo ob upokojitvi.

Šele tri leta po upokojitvi sem lahko razmišljala, da bi si izpolnila iz otroških let izvirajočo željo. Spodbudila me je slika moje »sme-tanaste« tete Tončke in njene prijateljice, ki sta bili fotografirani v »črnih nošah«. Na Glasbenonarodopisnem inštitutu so mi povedali, da take obleke šiva Ljuba Vrtovec. Srečali sva se, in ko sem ji povedala svoje želje, mi je prijazno svetovala, kakšno blago naj kupim, koliko ga potrebujem in kaj od dodatkov je potrebno za izdelavo. Šla sem v trgovino – seveda ne v Ljubljano, ampak v Celovec. Junaško sem blago »pretihotapila« čez mejo, si oddahnila in kupljeno oddala Ljubi. Takrat je nastala moja – rada ji rečem »prelepa praznična noša«. Vse bele čipke in vezanina na spodnjem krilu so delo moje mame Marije Adamič, ki je s šivanko, kvačko in sukancem ustvarjala med prvo svetovno vojno.

Prvič sem »črno nošo« oblekla za *Kmečko ohcet v Ljubljani* leta 1984. Pečo mi je na glavi najpogostejše zavezala Mara Pucelj iz Kamnika. Z Zdenko Makarovič sva se redno udeleževali kmečkih ohceti v Ljubljani, hodili na povorke »narodnih noš« v Kamnik in Beljak ter želi splošno občudovanje. Nad podobo je bil še posebej navdušen moj pokojni sosed Marjan Kralj, na pogovor o »noši« pa me je večkrat povabil novinar in publicist Matjaž Brojan.

Leta seveda naredijo svoje. Po operaciji kolka pred sedmimi leti je bilo sodelovanje na povorkah zame prenaporno. Ob vlom u v stanovanje so mi izmaknili zlatnino (žepno uro s 150 centimetrov dolgo verižico in broško – mamino zapuščino). Večkrat sem žalostno gledala v omaro in premišljevala, kaj mi je storiti. Vedela sem, da si »črno nošo« želi moja znanka – Veronika Pogačar iz Radomelj – in tako je pristala pri njej. Vesela sem, da je v rokah nekoga, ki jo zna spoštovati, vendar me včasih, ko jo zagledam, rahlo stisne pri srcu. Ne zato, ker bi mi bilo žal zanjo, ampak zato, ker me pri dvainosemdesetih letih spomni, da so za vselej minila tista lepa doživetja, ko sem jo nosila.